

Normopfattelser i skolen
Af Hans Jørgen Schiødt

Undersøgelsen går ud på at få et mere differentieret billede af, hvordan elever og lærere opfatter og praktiserer normen for korrekt skriftsprog.

5 klasser (5.-9. klassetrin) har udfyldt et spørgeskema i løbet af to sammenhængende timer.

Spørgeskema A angår fejl, der skal lokaliseres. Herefter spørges om elevens fornemmelse over for disse fejl, fx for/får, børnende/børnene: hvilke fejl er grovest/mindst grove? Hvilke fejl trækker mest ned i lærerens bedømmelse efter din mening.

Spørgeskema B angår, hvordan eleven efter egen opfattelse har lært at stave i sin fritid og i dansktimerne, fx ved at løse kryds og tværs, ved at skrive diktat.

I spørgeskema C spørges eleverne om, hvornår de selv mener de staver sikrest.

Svarene skal bearbejdes, hvorefter der optages interview med to elever fra hver klasse.

Formålet er at finde frem til, hvordan eleverne differentierer visse normkrav, hvordan de opfatter lærerens holdning til disse normkrav, og i hvilke situationer de føler sig sikrest som retstavere.

De mørke punkter bag elevernes praksis og vurdering søges belyst gennem interviews, således at visse metoder og visse typereaktioner træder frem.

SPROGLIG BEVIDSTHED
Af Elisabeth Hansen

I flere af Værløseprojektets undersøgelser samler interessen sig om, hvad man med et bredt begreb kunne kalde sproglig bevidsthed. Derfor forsøger vi at afgrænse og præcisere, hvad sproglig bevidsthed egentlig er. Vi vil prøve at beskrive, hvorledes sproglig bevidsthed ytrer sig, hvornår den optræder, hvad man kan have sproglig bevidsthed om, hvorledes sproglig bevidsthed udvikles hos børn, og hvorledes den kan fremkaldes gennem pædagogisk arbejde.

Vi er midt i denne arbejdsproces og har derfor ikke nogle fikse og færdige svar klar. På konferencen blev derfor også blot fremlagt nogle af de overvejelser og betragtninger, som vi på dette tidspunkt havde samlet sammen. Vi håber, at vi senere vil kunne give en fyldigere og vægtigere redegørelse for vores opfattelse af sproglig bevidsthed.

For os er sproglig bevidsthed et bredt begreb, der har at gøre med nysgerrighed, opmærksomhed, med undren og glæde over sproglige fænomener, med sproglige erfaringer, med fantasi og indlevelse og med overvejelser af og valg mellem sproglige udtryk. Sproglig bevidsthed er en sprogbrugers muligheder for at betragte og forholde sig til sit eget sprog og det sprog, han møder. Sproglig bevidsthed er ikke det samme som viden om sprog, men viden kan godt ligesom erfaringer med sprog være en dør ind til bevidsthedsdannelse. Med til en definition må høre, at egentlig sproglig bevidsthed først kommer i stand, når en sprogbruger for det første har gjort sin viden om, sit kendskab til eller sine erfaringer med sprog til genstand for tankevirksomhed, og for det andet at dette har givet sig udslag i sprogbrugers udtalte eller udtalte erkendelse om eller synspunkter på sproget. Denne erkendelse kan dreje sig såvel

om selve sprogsystemet som om sproget i det kommunikative samspil.

Vores interesse for arbejdet med sproglig bevidsthed er knyttet til pædagogiske betragtninger, idet vi mener, at det er muligt gennem et pædagogisk arbejde i skolen at understøtte udviklingen af børnenes sproglige bevidsthed. Derfor er det af betydning at tydeliggøre, hvor man kan sætte ind i det pædagogiske arbejde.

På konferencen skitseredes en foreløbig model, der forsøger at placere sproglig bevidsthed i sammenhæng og vekselvirkning med sproglige aktiviteter. Sådanne modelbetragtninger skal tjene til en tydeliggørelse både af den vekselvirkning, der finder sted mellem børnenes sproglige muligheder og deres sproglige bevidsthed, og af, hvori de pædagogiske muligheder består for at lægge op til en vækst i børnenes sproglige bevidsthed.

Bag vores interesse ligger den grundantagelse, at det er bedre at være sprogligt bevidst end sprogligt bevidstløs.

DET UDVIDEDE SPROGLÆREBEGREB.

ET UDVIKLINGSARBEJDE I 6. KLASSE

Af Jørn Lund

Udgangspunktet for mine aktiviteter i danskinstituttets Værløseprojekt var mit arbejde i det læseplansudvalg, der udsendte Dansk 1984 for et par år siden. Jeg havde naturligt nok en del at gøre med sprog-afsnittene, bl.a. med overvejelserne om, hvordan sproglærebegreber kunne udvikles.

Da mødet om udforskningen af dansk sprog blev afholdt, var mit udviklingsarbejde om sproglig bevidsthed kun lige akkurat på vej til at blive sat i værk. På rapporteringstidspunktet er jeg midtvejs. Det giver for så vidt en uærlig skrivesituation, men den slags er kendere af skole- og uddannelsessystemet ingenlunde ubekendte med, og jeg har valgt at holde mig til, hvad jeg i store træk lagde frem i Århus.

Den historiske linie i udviklingsarbejdet giver eleverne mulighed for at se slægtskabet mellem de sprog, de møder i skolen, ja i praksis mellem størstedelen af de sprog, de har hørt om. At der i mange klasser nuomdage sidder elever med en sproglig baggrund, helt forskellig fra danskerne, giver ikke oversigten over de indo-europæiske slægtsforhold mindre perspektiv.

Samtidig giver stamtræet anledning til kultur- og materialehistoriske fortællinger om stridsøksefolket, om tamhesten, om snorekeramik og om sprogforskernes samarbejde med andre videnskabsfelter.

Runer kan også i dag fange elevernes interesse, og tanken er at gribe fat om den og bruge den som vækstpunkt. Overvejelserne over, hvad runerne blev brugt til, kan let føre over i samtaler om, hvilke muligheder skriftsproget